
Вперед мчіть, коні!
Хай стелиться вам шлях,
Хай ляжуть борозни карбами:
Відплатиться вам по трудах, —
Пашня розквітне й забуя
У сяйві сонця над ланами.

КНИГА ПЕРША

РОЗДІЛ I

— Чуєш, Сексон? Ходім-бо, ходім. Хоч би й до «Каме-
нярів». У мене знайдеться там багато знайомих кавалерів,
і в тебе не менше... Гратиме оркестр «Ель Віста», — а він
грає — сама знаєш, як хороше! Ти ж так любиш танцювати...

Гладка старша жінка, що була оподаль дівчини, не дала
їй закінчити: вона стояла спиною до неї, і спина її — згорб-
лена, опукла й безформна — раптом почала конвульсійно
здрігатися.

— Боже! — скрикнула вона. — Боже мій!

Немов той звір у пастці, дико позирала вона довкола, очи-
ма обводячи стіни великого побіленого покою. Повітря паші-
ло жаром і дихало парою, що від вогкої білизни із шипінням
звивалася з-під гарячих прасок. Тут працювало багато жінок
і дівчат: усі вони, не розгинаючи спин, безперервно совали
прасками по дошках; котрі стояли ближче до старшої жінки,
зиркнули в той бік, і це відбилося на справності роботи —
на мить праски загальмували свій рух. Скрик старшої жінки
завдав прасувальницям великої шкоди: вони-бо прасували

крохмальну білизну відрядно, і кожна прогаяна хвилина зменшувала заробіток.

Проте та жінка помітно напружилась і опанувала себе; стиснувши праску, вона поприскала тонку гофровану сукню, що лежала перед нею на дошці.

— Я думала, на неї знову найшло, — промовила одна дівчина.

— Чистий сором: така літня жінка і... знову вагітна! — озвалася Сексон, гофруючи мереживні шлярки гарячою праскою. Рухи її були швидкі, впевнені й спритні, і хоч обличчя змарніло від втоми й шаленої задухи, працювала вона не покладаючи рук.

— Має аж семеро, а двоє вже в школі для важких дітей, — докинула дівчина за сусідньою дошкою. — Але ж завтра до Візл-парку ти таки сходи, Сексон. У «Каменярів» завжди весело: перетягання на канаті, перегони гладунів, справжня ірландська джигга, і... все, все!.. А підлога в павільйоні — шик!

Однак знов через ту старшу жінку розмова увірвалася: праска впала їй з рук на блузку; сама вона схопилася за дошку, звалила її додолу, коліна в неї підігнулися і, мов напівпорожній лантух, тіло важко плюхнуло на підлогу. Розтявся гострий крик, і запахло в їдливим духом просмаленої білизни. Сусідні жінки кинулися від своїх дощок спершу до праски — рятувати шмаття, і тільки тоді вже до потерпілої, а наглядачка з войовничим виглядом метнулася східцями вниз. Жінки, що працювали трохи віддалік, провадили працю, не відриваючись, але темп роботи було порушено, і вся прасувальня стратила цілу хвилину свого виробничого ритму.

— Собака й той здохне! — розпачливо пробубоніла дівчина й рішуче поставила праску на підставку. — Солодке життя дівки-робітниці — краще на вулицю! З мене вже годі.

— Мері! — спинила її Сексон з таким глибоким докором, що аж праску на мить залишила, прогаявши через те з десятків порухів.

Мері глянула на неї збентежено.

— Я нічого такого на думці не маю, Сексон, — схаменулася вона. — Направду нічого. На таку стежку я ніколи не

стану. Але скажи сама — чи ж не урветься терпець від цього раю? Чисто як сирена виє. Ось послухай-но!

А тим часом старша жінка, лежачи долі на спині, калатала закаблуками об підлогу і голосила монотонно й уперто. Двоє жінок потягли її вниз, підхопивши попід руки, а вона все безгавно голосила й тарабаняла ногами. Двері на мить розчинилися, до кімнати ввірвався рев та гуркіт машин, і в цьому гаморі враз потонули і крик жіночий, і те докучне стукотіння. Коли двері прибилися, від усієї події залишився тільки їдкий сморід спаленого краму.

— Гидота, — сказала Мері.

Знову заворушилися праски, злітаючи то вгору, то вниз, і робота йшла далі без перешкод. Наглядачка походжала, грізним оком стежачи, чи не вибухне ще раз істерика, чи, бува, хто не зомліє. Часом котрась прасувальниця на мить припиняла працю, щоб відітхнути або перевести дух, але зараз же знов бралася за праску в тупій знесиленій покорі. Довгий літній день згасав, однак задуха не спадала, і у вогкому повітрі під сліпучим світлом електрики робота все тривала.

Близько дев'ятої години перші прасувальниці почали розходитись по домах. Гора накрохмаленої тонкої білизни вже розтанула, і тільки ще де-не-де по дошках залишилося кілька допрасовуваних речей...

Сексон скінчила раніше за Мері й, відходячи додому, зупинилася коло її дошки.

— Знову субота, і знову тиждень минув, — сумно промовила Мері; щоки їй зблідли, запали, а чорні очі, підведені синцями, дивилися стомлено. — Скільки, гадаєш, ти виробила за тиждень, Сексон?

— Дванадцять із чвертю, — відповіла та з гордовитою ноткою в голосі. — Була б виробила ще більше, якби не ці клятї крохмальники.

— Ловко! В тебе золоті руки, — поздоровила її Мері. — Ти — чарівниця, а ось я, я тільки й виробила десять з половиною, а тиждень був такий важкий... Ну, бувай... Пам'ятай же: рівно за двадцять до десятої. Ми ще перед танцями трохи погуляємо. Чимало знайомих хлопців і дівчат збереться там надвечір.

За два квартали від пральні ліхтарний промінь на розі вулиці освітив юрбу гуляк. Сексон пришвидшила ходу; підсвідомо обличчя її посуворіло. Вона не розчула слів, пущених їй наздогін, але вгадала їхній зміст, коли до неї долинув брутальний сміх. Від гарячої хвилі гніву її щоки зашаріли. Сексон простувала далі крізь темряву ночі; повітря вже дихало прохолодою. Зосталося ще три квартали, звернути раз ліворуч і раз праворуч. Обабіч вулиці тяглися вбогі хати робітників, дерев'яні, напівструхлявілі; на стінах позасихали патьоки злинялої фарби та бруду. Єдине, чим вони були примітні — це неоковирністю й дешевиною.

Було темно, але Сексон добре знала дорогу. Ось і знайома похилена хвіртка проскрипіла під її рукою свій звичайний докір. Вузькою стежкою пройшла вона до задвіркового ганку, механічно, не думаючи про те, проминула обвалену сходинку і вступила в кухню, де блимав самотливий газовий гнотик. Вона його підкрутила, і стало ясніше. Кімнатка була невелика й охайна, бо тут не стояло жодних меблів, які призводили б до неладу. Тут часто пралося, і тиньк давно збляк від пари, а до того ще весь полушався від землетрусу, що стався минулої весни. Нерівна підлога зжолобилася й розсохлася, а перед грубкою і зовсім протрухла; найбільшу шкалубину було забито бляхою з розплющеної п'ятигалонової гасівниці. Балія, заяложений рушник на кілочку та кілька стільців довершували картину.

Сексон присунула стілець до столу, і в неї під ногою хруснув недогризок яблука. На столі, накритому облупленою церагою, чекала дівчину вечеря. Вона покуштувала холодних бобів, обліплених застиглим салом, але з гримасою відсунула їх і намазала масла на кавалочок хліба.

Дряглий будинок аж задвигтів від важкої ходи, і у внутрішні двері ввійшла Сара — заклопотана жінка середнього віку, з обвислими грудьми й розпатланим волоссям крут лиснявого обличчя.

— А, це ти, — буркнула вона замість привітання. — Я не могла весь час підігрівати страву. Такий клятий день! Я мало не здохла зі спеки. А тут ще й малий Генрі страх як порізав собі губу. Лікар наклав аж чотири шви.